

ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy)

มาตรการทางกฎหมายโดยทั่วไปไม่สามารถบังคับใช้ในการพิสูจน์ความผิดขององค์กรอาชญากรรมโดยเฉพาะบุคคลที่เป็นหัวหน้าองค์กรซึ่งมีอำนาจสูงสุดในการควบคุมสั่งการและอยู่เบื้องหลัง ในการประกอบอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเหตุที่ว่าองค์กรอาชญากรรมมีสมาชิกจำนวนมากลักษณะการดำเนินงานซับซ้อน มีโครงสร้างในการควบคุมบงการเป็นลำดับชั้น เคารพกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด มีเงินทุนหมุนเวียนจำนวนมาก ตลอดจนภายหลังที่ได้ลงมือกระทำความผิดจะไม่ทิ้งร่องรอยไว้เป็นพยานหลักฐาน

ดังนั้น การใช้มาตรการทางกฎหมายโดยทั่วไป จึงไม่สามารถพิสูจน์ความผิดของบุคคลที่เป็นหัวหน้าขององค์กรได้ เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถจับกุมและดำเนินคดีได้ เฉพาะบุคคลที่เป็นสมาชิกในชั้นล่างขององค์กรอาชญากรรม ดังนั้น การนำมาตรการทางกฎหมาย ในทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาบังคับใช้ในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ย่อมสามารถพิสูจน์ความผิดของบุคคลที่เป็นหัวหน้าองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เขียนสามารถวิเคราะห์และอธิบายได้ดังนี้ คือ

3.1 หลักการสมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมาย Common Law

ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด บัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรเพื่อบังคับใช้ครั้งแรกในประเทศอังกฤษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการกระทำการฟ้องเท็จต่อบุคคลอื่น หรือยุยงเด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ที่ต้องรับผิดชอบทางอาญาฟ้องเท็จแทนตน โดยก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น¹ ซึ่งความเป็นมาและวิวัฒนาการของหลักการสมคบกันกระทำความผิดสามารถแบ่งออกได้ 3 ระยะเวลาโดยสำคัญดังนี้²

ระยะเวลาที่ 1 ศตวรรษที่ 13-15

¹Fletcher, George P, Rethinking Criminal Law. (Boston : Little Brown and Company Co., 1978), P. 222.

²Lafave, Wayne R and Austin W Scott, Criminal Law. (New York : West Publishing Co., 1977), P. 453-455.

หลักการสมคบกันกระทำความผิด ได้บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรกในสมัยพระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 1 ในปี ค.ศ. 1285 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขกฎหมายวิจิตรพิจารณาความอาญาไปใช้ในทางที่ผิด โดยได้มีการกำหนดความหมายของการสมคบกันกระทำความผิด ดังนี้

"ผู้สมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy) หมายความว่า บุคคลที่ได้สมคบหรือเกี่ยวข้องสัมพันธ์ต่อกันโดยวิธีสาบาน ตกลง หรือสัญญาการผูกพันอย่างอื่นว่า จะให้การช่วยเหลือหรือการสนับสนุนในการฟ้องเท็จ เพื่อแก้แค้นบุคคลอื่น หรือมีเจตนาชั่วร้ายที่จะเสนอคำฟ้องต่อศาลเพื่อกลับแก้งบุคคลอื่น หรือเป็นเหตุให้มีการฟ้องเท็จต่อบุคคลอื่น หรือเพื่อปิดเบี่ยงการฟ้องให้เป็นเท็จหรือยืนยันคำฟ้องเท็จ"

ในปี ค.ศ. ที่ 1330 พระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 3 ได้มีการแก้ไขกฎหมายวิจิตรพิจารณาความอาญา โดยกำหนดให้ศาลสามารถไต่ถาม (Enquire) การรับฟังข้อเท็จจริง (Hear) และการตัดสินคดี (Determine) เกี่ยวกับหลักการสมคบกันกระทำความผิดได้อย่างชัดเจน ตลอดจนได้ให้คำจำกัดความกว้างขึ้นกว่าเดิม คือ หลักการสมคบกันกระทำความผิดให้หมายรวมถึง การสมคบกันเพื่อกระทำการที่ผิดต่อกฎหมายและการกระทำที่ก่อกวนหรือขัดขวางบุคคลอื่นโดยไม่สมควรด้วย

ระยะเวลาที่ 2 ศตวรรษที่ 16-18

ในรัชสมัยพระเจ้าเจมส์ที่ 1 (Chief Justices Popham) ได้เกิดหลักกฎหมายการสมคบกันกระทำความผิด โดยมีข้อกำหนดว่า "การตกลงร่วมกัน (Agreement) ของผู้สมคบกันกระทำความผิด ถือว่าเกิดความสำเร็จแล้ว แม้ยังมิได้กระทำการให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ได้ตกลงร่วมกัน"

ในศตวรรษที่ 17 หลักการสมคบกันกระทำความผิด ได้มีการขยายความหมายให้กว้างขึ้นโดยศาล ซึ่งมีความหมายว่า "การสมคบกันกระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรง (Felony) หรือความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรง (Misdemeanors) ถือว่ามีความผิดทั้งสิ้นตามกฎหมาย"

ระยะเวลาที่ 3 ศตวรรษที่ 19-20

ในช่วงระยะเวลาศตวรรษที่ 19-20 นี้ นักกฎหมายได้มีการค้นหาข้อสรุปหลักเกณฑ์ของหลักการสมคบกันกระทำความผิดอย่างกว้างขวาง เพื่อวัตถุประสงค์แก้ไขข้อผิดพลาดจากอดีตให้เหมาะสมมากขึ้น ตลอดจนได้มีการพัฒนาทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด ให้มีการนำไปใช้ในฐานความผิดหลายลักษณะได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการบัญญัติกฎหมายเฉพาะขึ้นมาเพื่อบังคับใช้ อาทิเช่น Racketeer Influenced and Corrupt Organization (RICO) กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการค้าเกี่ยวกับมิจจาชีพ และ Continuing Criminal Enterprise (CCE) กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง เป็นต้น

3.1.1 ความหมายของ "หลักการสมคบกันกระทำความผิด"

หลักการสมคบกันกระทำความผิด มีที่มาจากรากศัพท์เดิมในภาษาละติน (Latin) คือ "Conspirare" หมายความว่า การมีชีวิตร่วมกัน (to breathe together)³ โดยลำดับต่อมาได้มีการพัฒนาความหมายของหลักการสมคบกันกระทำความผิด ดังนี้

ก. การสมคบกันกระทำความผิดของ Lord Denman ได้อธิบายความหมายไว้ว่า

"การสมคบกันกระทำความผิดต้องประกอบด้วย การตกลงร่วมกันตั้งแต่บุคคล 2 คนขึ้นไปเพื่อกระทำการมิชอบด้วยกฎหมายหรือกระทำการชอบด้วยกฎหมาย โดยใช้วิธีการที่มีชอบด้วยกฎหมาย"⁴

ข. การสมคบกันกระทำความผิด หมายความว่า "บุคคลสองคนหรือมากกว่านั้นได้สมคบกัน เพื่อกระทำการอันเป็นความผิดต่อกฎหมายสหรัฐอเมริกาหรือตัวแทนของบุคคลใด ลักษณะใด หรือเพื่อการอันเป็นวัตถุประสงค์ใด และบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือมากกว่าในจำนวนนั้นได้กระทำการใด ๆ เพื่อให้บรรลุในวัตถุประสงค์ของการสมคบ บุคคลนั้นจะต้องถูกปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์หรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าวัตถุประสงค์ของการสมคบดังกล่าว เพื่อกระทำการอันเป็นความผิดลหุโทษ บุคคลนั้นจะต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกินอัตราชั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น"⁵

ค. การสมคบกันกระทำความผิด หมายความว่า

"บุคคลใดจะมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดกับบุคคลหนึ่งคน หรือบุคคลจำนวนมากกว่านั้น โดยได้ร่วมกันกระทำความผิด ถ้าบุคคลดังกล่าวมีเจตนา ร่วมกันในการส่งเสริมหรือสนับสนุนในการกระทำโดยบุคคลนั้นได้

1. ตกลงร่วมกับบุคคลอื่นหนึ่งคนหรือมากกว่านั้น โดยบุคคลดังกล่าวได้ตระเตรียมการกระทำความผิด หรือพยายามกระทำความผิดหรือการร่วมกันกระทำความผิด

2. ตกลงร่วมกับบุคคลอื่นหนึ่งคนหรือมากกว่านั้น โดยการวางแผนการ

³Goldstein, Joseph, Alan M. Dershowitz and Richard D. Schwartz, Criminal Law : Theory and Process. (New York : The Free Press Co., 1974), P. 906.

⁴Miller Justin, Handbook of Criminal Law. (Minnesota: West Publishing Co., 1934), P. 109.

⁵18 U.S.C. S. 371.

หรือกระทำความผิด หรือพยายามกระทำความผิด หรือได้ร่วมกันกระทำความผิด"⁶

ดังนั้น หลักการสมคบกันกระทำความผิด มีความหมายโดยใจความสำคัญคือ การตกลงร่วมกัน (Agreement) โดยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำการอันเป็นความผิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือเพื่อกระทำการอันชอบด้วยกฎหมาย โดยใช้วิธีการที่มีชอบต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายถือว่าบุคคลดังกล่าวมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด

ในประเทศอังกฤษ ได้แบ่งความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเป็นสองประเภท⁷ โดยสำคัญ คือ

ก. การสมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมาย Common Law คือ การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. การสมคบกันกระทำความผิดซึ่งมีโทษตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
2. การสมคบกันกระทำความผิดในการหลอกลวงและฉ้อโกง
3. การสมคบกันกระทำความผิดในการละเมิดซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นนอกเหนือจากการฉ้อโกง

4. การสมคบกันกระทำความผิดเพื่อการกีดกัน ชัดขวาง บิดเบือน หรือหลีกเลียงต่อกระบวนการยุติธรรม

5. การสมคบกันกระทำความผิดเพื่อทำลาย และเกิดความเสียหายต่อความสงบสุข หรือฝ่าฝืนต่อประโยชน์แห่งสาธารณะ

ข. การสมคบกันกระทำความผิดตามที่ได้กำหนดไว้ในบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แบ่งความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเป็น 2 ประเภท โดยสำคัญ⁸ คือ

⁶The Model Penal Code S.5.03.

⁷Victoria Police Force Detective Training School, Conspiracy. อ้างอิงในไวยาทยา สามิบัติ, "การนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาใช้เพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทย". (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 35.

⁸D.E.A., Law Applicable To Criminal Forfeiture Proceeding. อ้างอิงในไวยาทยา สามิบัติ, "การนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาใช้เพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทย". (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 38.

ก. การสมคบกันกระทำความผิด ที่ต้องมีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (Overt Act Trye Conspiracies) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

1. บุคคลสองคนหรือมากกว่าขึ้นไป ได้ตกลงร่วมกันที่จะกระทำความผิดใด ๆ และ

2. จำเลยได้สมคบกันกระทำความผิด โดยรู้และเจตนาร่วมกันที่จะกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการสมคบ และ

3. ในระหว่างที่ได้มีการสมคบกันจะต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น (Overt Act) เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการสมคบ

ข. การสมคบกันกระทำความผิด โดยไม่มีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (None Overt Act Trye Conspiracies) คือ การสมคบกันกระทำความผิดที่มีต้องการการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น (Overt Act) ในการกระทำความผิดอาทิเช่น การสมคบกันเพื่อจำหน่ายหรือครอบครองสาร การสมคบกันเพื่อแทรกแซงการค้าระหว่างรัฐ หรือการสมคบกันเพื่อกระทำการอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสิทธิและเสรีภาพของพลเมือง เป็นต้น

ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด ในระบบกฎหมาย Common Law ระหว่างประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา มีประเด็นที่สัมพันธ์คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันตามลำดับ กล่าวคือ

ประเด็นที่สัมพันธ์และคล้ายคลึงกัน คือ หลักการสมคบกันกระทำความผิดต้องประกอบด้วยข้อตกลงร่วมกัน (Agreement) โดยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปซึ่งมีความรู้และเจตนาร่วมกัน ที่จะกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ประเด็นที่แตกต่างกัน คือ การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (Overt Act) โดยในประเทศอังกฤษ การสมคบกันกระทำความผิดเพื่อกระทำการละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย มิได้มีข้อกำหนดต้องมีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกอย่างใดอย่างหนึ่งประกอบการฟ้องร้องและดำเนินคดี ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกา การสมคบกันกระทำความผิดเพื่อกระทำการละเมิด หรือฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้กำหนดให้มี การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกประกอบการฟ้องร้องและดำเนินคดีในความผิดบางประเภทที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ และในปัจจุบัน มีแนวโน้มการนำทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกมาประกอบการฟ้องร้องและดำเนินคดีในความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

3.1.2 โครงสร้างความผิดทางอาญากับหลักการสมคบกันกระทำความผิด

ระบบกฎหมาย Common Law มีหลักกฎหมายทางอาญาที่สำคัญ คือ "การกระทำไม่ก่อให้เกิดเป็นความผิด เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า บุคคลนั้น

มีเจตนากระทำความผิด"^๑ (The act does not constitute guilt unless the mine be guilty)

ดังนั้น โครงสร้างความผิดทางอาญาของระบบกฎหมาย Common Law จึงมีองค์ประกอบ 2 ประการที่สำคัญ กล่าวคือ

1. Actus Reus คือ องค์ประกอบในส่วนของการกระทำ และพฤติกรรมที่แสดงปรากฏออกมา โดยการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีลักษณะทางภาวะวิสัย (Objective) และมีความหมายรวมถึงการละเว้น (Omission) ในการกระทำด้วย^{๑๐} แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญานั้นจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีการเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันระหว่าง Actus Reus กับองค์ประกอบในส่วนข้อที่ 2

2. Mens Rea คือ องค์ประกอบในส่วนของสภาวะจิตใจ (The Mental State) ที่กระทำความผิดซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องมีอยู่ในการกระทำความผิดอยู่เสมอ ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย Mens Rea มีลักษณะรูปแบบดังนี้ เช่น เจตนา (Intention) ประมาทเลินเล่อ^{๑๑} (Recklessness) เป็นต้น

การวิเคราะห์และวินิจฉัยโครงสร้างความผิดทางอาญาของหลักการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy) ตามระบบกฎหมาย Common Law จะต้องพิจารณาในส่วนขององค์ประกอบ Actus Reus และองค์ประกอบ Mens Rea ดังกล่าวข้างต้น เพราะฉะนั้น โครงสร้างความผิดทางอาญาของหลักการสมคบกันกระทำความผิด คือ

Actus Reus ของหลักการสมคบกันกระทำความผิด คือ การตกลงกัน^{๑๒} (Agreement) โดยผู้สมคบกันกระทำความผิดตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยการตกลงร่วมกันดังกล่าว ผู้สมคบกันกระทำความผิดจะต้องตกลงกันอย่างจริงจัง มิใช่การล้อเล่นหรือการหยอกล้อและเมื่อมีการตกลงร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถือได้ว่าความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดสำเร็จเป็นความผิดแล้วแม้ว่าผู้สมคบกันกระทำความผิดจะมิได้ลงมือกระทำความผิดตามการตกลงร่วมกันก็ตาม

^๑แสวง บุญเฉลิมวิภาส, "ปัญหาเจตนาในกฎหมายอาญา". (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524), หน้า 37.

^{๑๐}Wilson, R. B. and Donovan, LBC NUTSHELL : Criminal Law. (Victoria : The Law Book Co., 1993), P. 1.

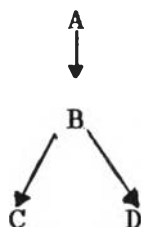
^{๑๑}Ibid, P. 3

^{๑๒}Lafave, Wayne R. and Austin W. Scott, Criminal Law, P. 460.

การตกลงกันระหว่างผู้สมคบกันกระทำความผิด หมายความว่าไม่ได้มีการกำหนดรูปแบบหรือวิธีการแต่อย่างใดจะกระทำโดยการตกลงกันทางวาจา ลายลักษณ์อักษรหรือโดยปริยายก็ได้¹³

รูปแบบของการตกลงกัน (Number of Agreements) ในความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด มีรูปแบบที่สลับซับซ้อนและเป็นความลับระหว่างผู้สมคบกันกระทำความผิด เพราะฉะนั้น ในปัจจุบันศาลได้กำหนดบรรทัดฐานของรูปแบบของการตกลงกันโดยมีลักษณะสำคัญคือ

1. รูปแบบของการตกลงกันลักษณะเป็นลูกโซ่¹⁴ (The Fork-Chain Conspiracy Theory)

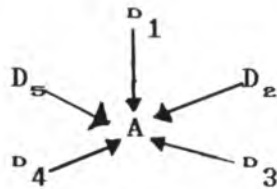
คือ รูปแบบของการตกลงกัน มีลักษณะที่สัมพันธ์และเกี่ยวข้องกันระหว่างผู้สมคบกันกระทำความผิด โดยมีลักษณะความสัมพันธ์เหมือนลูกโซ่ที่ได้มีการเชื่อมติดระหว่างสายโซ่เส้นเดียวกัน ซึ่งผู้สมคบกันกระทำความผิดจะต้องได้รู้ถึงการตกลงร่วมกันในการกระทำความผิด เช่น ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขายยาเสพติด โดย A. เป็นผู้ผลิตยาเสพติดเพื่อการจำหน่าย B. เป็นพ่อค้าคนกลางขายยาเสพติด C. และ D. เป็นพ่อค้าขายปลีกยาเสพติด ซึ่ง A.B.C. และ D. มีรูปแบบของการตกลงกันในลักษณะที่มีความสัมพันธ์ และเกี่ยวข้องกันในความผิดฐานครอบครองและจำหน่ายยาเสพติด เพราะฉะนั้น เมื่อผู้สมคบกันกระทำความผิดในแต่ละส่วนได้รับผลตอบแทนจากการตกลงกันถือว่าบุคคลทุกคนมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดในรูปแบบของทฤษฎีลูกโซ่ (Chain Conspiracy Theory) เป็นต้น

2. รูปแบบของการตกลงกันลักษณะเป็นล้อรถ¹⁵ (The Hub of the Wheel Conspiracy Theory)

¹³ Lawrence William, A Treatise on the law of Crimes. (Chicago : Callaghan, 1958), P.500.

¹⁴ United State V. Bruno, 105 F.2d 921(2nd Cir., 1939), quoted in Kadish, Legalines Criminal Law. (California : 1976), P.73.

¹⁵ Kotteakos V. U.S., 328 U.S. 750 (USSC, 1946), Ibid, P.74.

คือ รูปแบบของการตกลงกันโดยมีบุคคลหรือกลุ่มบุคคล (A) เป็นศูนย์กลางในการติดต่อโดยเปรียบได้กับเป็นดุมล้อ (Hub) เป็นผู้ควบคุมและสั่งการในการกระทำความผิด และมีบุคคลหลายคน (D_1 , D_2 , D_3 , D_4 และ D_5) ซึ่งมีได้มีการติดต่อและรู้จักกันมาก่อนแต่อย่างใด ได้เข้ามาติดต่อในการกระทำความผิดกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นศูนย์กลางซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นศูนย์กลางกับบุคคลหลายคนที่ได้เข้ามาติดต่อนั้น เมื่อกระทำการลากเส้นจะมีลักษณะเป็นซี่ล้อ (Spokes) ที่มีการรวมศูนย์กลางที่ดุมล้อ เพราะฉะนั้น ในการฟ้องร้องผู้สมคบกันกระทำความผิดจะต้องมีการพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างดุมล้อ คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นศูนย์กลางกับซี่ล้อ คือ บุคคลหลายคนที่ได้เข้ามาติดต่อกับดุมล้อ โดยสามารถแสดงพิสูจน์ถึงเส้นขอบล้อ (Rim) ของล้อรถได้ ถือได้ว่าล้อรถดังกล่าวมีลักษณะที่สมบูรณ์ และสามารถฟ้องร้องและดำเนินคดีกับผู้สมคบกันกระทำความผิด (Conspirators) ได้ทั้งหมด แต่ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ของเส้นขอบล้อได้ก็เปรียบเสมือนกับวงล้อที่ไม่มีขอบเขต ถือได้ว่ายังฟ้องและดำเนินคดีฐานสมคบกันกระทำความผิดมิได้ วิธีการแก้ไขในทางปฏิบัติ คือ พนักงานอัยการจะต้องฟ้องบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นศูนย์กลาง สมคบกันกระทำความผิดกับบุคคลเพียงแต่ละคนที่ได้เข้ามาติดต่อกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นศูนย์กลางเท่านั้น โดยแยกเป็นความผิดสมคบกันกระทำความผิดแต่ละคดี เช่น การฟ้องร้องการสมคบกันกระทำความผิดระหว่าง A. กับ D_1 เป็นคดีหนึ่งและการฟ้องร้องการสมคบกันกระทำความผิดระหว่าง A. กับ D_2 เป็นอีกคดีหนึ่งแยกต่างหากออกจากกัน

วัตถุประสงค์ของการตกลงกัน (Objective of the Agreement) ถือว่า ไม่มีความจำเป็นในความผิดการสมคบกันกระทำความผิด เพราะเหตุว่าการตกลงกันเพื่อกระทำการใด ๆ ที่เป็นความผิด ถือได้ว่าเป็นการสมคบกันกระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย¹⁶ ประกอบกับการตกลงกันโดยผู้สมคบกันกระทำความผิด ไม่มีความจำเป็นที่ผู้สมคบกันกระทำความผิดทุกคนต้องอยู่ในทุกกระบวนการของการตกลง ตลอดจนไม่มีความจำเป็นที่ต้องรู้จักและเคยติดต่อกันมาก่อน หรือไม่ได้รู้ถึงการวางแผนฐานสมคบกันกระทำความผิดอย่างชัดแจ้งตามกฎหมาย¹⁷

¹⁶ วิชา สามีบัติ, "การนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาใช้เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในประเทศไทย", หน้า 41.

¹⁷ Interstate Circuit V. U.S., 306 U.S. 208 (USSC, 1939), quoted in Kadish, Legalines Criminal Law. (California : 1976), P. 73.

Mens Rea ของหลักการสมคบกันกระทำความผิด คือ สภาวะทางจิตใจของผู้สมคบกันกระทำความผิด ซึ่งมี 2 ลักษณะที่เกี่ยวข้อง คือ เจตนาในการร่วมกัน (The intent to agree or conspire) และเจตนาที่จะให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการสมคบกัน (The intent to commit the offense which is the object of the conspiracy)¹⁸

เจตนาในการร่วมกัน (The intent to agree or conspire) หมายถึง การที่ผู้สมคบกันกระทำความผิดแต่ละคน จะต้องมีความเจตนาว่าร่วมกันอย่างแท้จริง¹⁹ กับผู้สมคบกันกระทำความผิดคนอื่นโดยการแสดงเจตนาว่าร่วมกันของผู้สมคบกันกระทำความผิดแต่ละคน ถ้าเป็นเจตนาที่ต้องการให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กฎหมายได้บัญญัติว่าเป็นความผิดแล้วนั้น ถือได้ว่ามีความผิดฐานสมคบเกิดขึ้นแล้ว

เจตนาที่จะให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการสมคบกัน (The intent to commit the offense which is the object of the conspiracy) หมายถึง เจตนาพิเศษของการสมคบกันกระทำความผิด ซึ่งสามารถแสดงออกและปรากฏได้จากการกระทำดังนี้²⁰ คือ

- การพิสูจน์ถึงรายงานทางการเงิน ผลประโยชน์ที่ได้รับก่อน หรือภายหลังจากการสมคบกันกระทำความผิด
- การพิสูจน์ถึงการกระทำความผิดต่อกฎหมายร่วมกัน ของผู้สมคบกันกระทำความผิด
- การพิสูจน์ถึงการกระทำที่ถูกต่อกฎหมายที่เป็นผลมาจาก การกระทำที่ถูกสนับสนุนจากการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายของผู้สมคบกันกระทำความผิด เป็นต้น

องค์ประกอบ Mens Rea ของหลักการสมคบกันกระทำความผิด 2 ประการดังกล่าวข้างต้นนั้น มีลักษณะการบังคับใช้ที่แตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการกระทำความผิดประกอบด้วย เช่น

1. วัตถุประสงค์ของการกระทำความผิด ที่มีการใช้วัตถุและสินค้าที่มีสภาพที่ร้ายแรงในการจำหน่าย เพื่อผลประโยชน์ตอบแทนจากการตกลงกัน การพิสูจน์ความผิดของผู้สมคบกันกระทำความผิด เพียงแต่มีเจตนาในการร่วมกันโดยรู้ว่า

¹⁸ Lafave, Wayne R, Modern Criminal Law Cases, Comments and Questions. (New York : West Publish Co., 1978), P. 546.

¹⁹ Lawrence William, A Treatise on the Law of Crimes, P. 498.

²⁰ Goldstein, Joseph, Alan M. Dershowitz and Richard D. Schwartz, Criminal Law : Theory and Process, P. 907.

วัตถุและสินค้ามีสภาพที่ร้ายแรงเพียงประการเดียว ก็สามารถฟ้องร้องและดำเนินคดีผู้สมคบกันกระทำความผิดได้ทุกคนตามกฎหมาย เช่น การขายและจำหน่ายยาเสพติด²¹ เป็นต้น

2. วัตถุประสงค์ของการกระทำความผิด ที่มีการใช้วัตถุและสินค้าที่มีสภาพที่ไม่ร้ายแรงในการจำหน่ายเพื่อผลประโยชน์ตอบแทน การพิสูจน์ความผิดของผู้สมคบกันกระทำความผิดจะต้องประกอบไปด้วยเจตนาในการร่วมกันและเจตนาที่จะให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการสมคบกันประกอบอยู่เสมอ เพราะฉะนั้น ถ้าการพิสูจน์ความผิดของผู้สมคบกันกระทำความผิดเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งถือได้ว่าไม่สามารถฟ้องร้องและดำเนินคดีผู้สมคบกันกระทำความผิดได้ตามกฎหมาย เช่น การขายน้ำตาลให้แก่บุคคลอื่นโดยนำไปผลิตเป็นสุราปลอม²² เป็นต้น

หลักเกณฑ์และข้อกำหนดเกี่ยวกับทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด

การดำเนินคดีผู้สมคบกันกระทำความผิด (Conspirators) ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีหลักเกณฑ์และข้อกำหนดโดยสำคัญ ดังนี้คือ

1. ความริบผิดและการลงโทษในการสมคบกันกระทำความผิด กล่าวคือ ความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดตามระบบ Common Law ถือว่าเป็นความผิดที่ไม่ได้กลืนเข้าไปในความผิด ที่เป็นวัตถุประสงค์ของการสมคบกัน เพราะฉะนั้นผู้สมคบกันกระทำความผิดจึงต้องถูกลงโทษให้มีความผิดทั้ง 2 ฐานความผิด คือ ความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดฐานความผิดหนึ่งและความผิดที่เป็นวัตถุประสงค์ของการสมคบกัน หลังจากที่ได้มีการลงมือกระทำความผิดอีกฐานความผิดหนึ่ง²³ เช่น ก. ข. ค. สมคบกันเพื่อจะไปปล้นธนาคาร หลังจากที่ได้มีการตกลงร่วมกันและลงมือกระทำการปล้นธนาคารเสร็จสิ้นแล้ว ความผิดของก. ข. และ ค. คือ ความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดกระทางหนึ่ง และความผิดฐานปล้นทรัพย์อีกกระทางหนึ่งประกอบกัน

2. ระยะเวลาในการสมคบกันกระทำความผิด (Duration of Conspiracy) คือ ผู้สมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมายนั้น จะต้องมีความริบผิดในระหว่างที่ได้มีการสมคบกันกระทำความผิด โดยถือว่าระยะเวลาและอายุความในการดำเนินคดีมีระยะเวลาตั้งแต่การสมคบกันสำเร็จเป็นความผิดจนถึงระยะเวลา

²¹ Direct Sales V. U.S. (USSC, 1943), quoted in Kadish, Legalines Criminal Law. (California : 1976), P. 70.

²² Falcone V. U.S. (USSC, 1940), Ibid.

²³ Lafave, Wayne R and Austin W Scott, Criminal Law, P. 471.

ที่การสมคบกันเสร็จเด็ดขาดเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณา²⁴

3. การถอนตัวจากการสมคบกันกระทำความผิด (Withdrawal) คือ กฎหมาย Common Law ถือว่าผู้สมคบกันกระทำความผิดบุคคลใดได้กระทำการถอนตัวจากการสมคบกันกระทำความผิดโดยมิได้ลงมือกระทำความผิด ตามวัตถุประสงค์ของการสมคบกัน บุคคลนั้นไม่ต้องรับผิดชอบในความผิดที่ผู้ร่วมสมคบกันกระทำความผิดคนอื่นได้กระทำขึ้นภายหลังที่ได้ถอนตัวแล้ว ซึ่งบุคคลที่ถอนตัวนั้น จะต้องกระทำการแจ้งและบอกกล่าวให้ผู้ร่วมสมคบกันกระทำความผิดได้ทราบทุกคน หรือการถอนตัวในระยะเวลาที่ผู้สมคบกันกระทำความผิดบุคคลอื่น สามารถเอาเป็นแบบอย่าง และยกเลิกการกระทำผิดได้ หรือต้องไปแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจก่อนการกระทำความผิดจะเกิดขึ้น²⁵ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม บุคคลที่ได้ถอนตัว (Withdrawal) จากการสมคบกันกระทำความผิด ยังคงต้องรับผิดชอบในความผิดสมคบกันกระทำความผิดที่สำเร็จสมบูรณ์แล้ว

4. พยานหลักฐานเกี่ยวกับหลักการสมคบกันกระทำความผิด (Evidence of Conspiracy) ความผิดหลักการสมคบกันกระทำความผิดเป็นความผิดที่ถือขึ้นการตกลงร่วมกันเป็นความสำเร็จโดยสมบูรณ์ ซึ่งการตกลงร่วมกันระหว่างผู้สมคบกันกระทำความผิดจะมีรูปแบบการดำเนินการเป็นความลับและสลับซับซ้อน ไม่ได้มีการแสดงและกระทำออกมาให้เห็นได้อย่างแจ่มชัด เหมือนการกระทำความผิดโดยปกติทั่วไป เพราะฉะนั้น ในระบบกฎหมาย Common Law การพิจารณาคดีของศาลจึงได้มีการยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรง หรือประจักษ์พยานในการสมคบกันกระทำความผิด ให้สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในความผิดการสมคบกันกระทำความผิดได้ตามกฎหมาย เช่น

ก. พยานบอกเล่า (Hearsay) คือ คำกล่าว (Statement) ของบุคคลอื่น ซึ่งมีใช้เป็นคำกล่าวของบุคคลที่กำลังเบิกความต่อศาล และเสนอขึ้นมาเพื่อพิสูจน์ความจริงของคำกล่าวนั้นโดยคำกล่าวดังกล่าว ให้มีความหมายรวมถึงการเขียน และการกระทำที่มีเจตนาสื่อความหมายในการกระทำ²⁶ เป็นต้น

หลักเกณฑ์โดยทั่วไปของกฎหมาย Common Law ถือว่า ห้ามรับฟังพยานบอกเล่าในการฟ้องร้องและดำเนินคดีผู้กระทำความผิด แต่ถ้าเป็นความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด กฎหมายถือว่าสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการฟ้องร้อง

²⁴ Lawrence William, A Treatise on the Law of Crime, P. 521-522.

²⁵ สุรพล ไตรเวทย์, "ความผิดฐานสมคบ กับ Overt Act". วารสารป.ป.ส. 9, (มีนาคม - สิงหาคม, 2535), หน้า 15.

²⁶ The Federal Rule of Evidence Rule 801 (C).

และดำเนินคดี ผู้สมคบกันกระทำความผิดได้ (Conspirators)²⁷

ข. พยานพหุติเหตุแวดล้อมกรณี (Circumstantial Evidence) คือ พยานหลักฐานใด ๆ ที่ไม่สามารถบ่งชี้ว่าข้อเท็จจริงเช่นว่านั้นได้มีอยู่จริงโดยตรง ซึ่งต้องไปค้นหาเหตุผลสันนิษฐานอย่างอื่นเพิ่มเติม จึงจะก่อให้เกิดความสมบูรณ์ได้อย่างแท้จริง²⁸ โดยหลักกฎหมาย Common Law เกี่ยวกับการฟ้องร้องและดำเนินคดี ผู้ร่วมสมคบกันกระทำความผิดถือว่าสามารถยอมรับฟังพยานพหุติเหตุแวดล้อมกรณี ในการลงโทษผู้สมคบกันกระทำความผิดได้เช่นเดียวกับพยานบอกเล่า (Hearsay)

ค. พยานหลักฐานที่เป็นคำชักทอของผู้สมคบกันกระทำความผิดกล่าวคือ ในระบบกฎหมายพยานหลักฐานของ Common Law ถือว่าพยานหลักฐานที่เป็นคำชักทอของผู้สมคบกันกระทำความผิดสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ โดยไม่จำเป็นต้องนำพยานหลักฐานประเภทอื่นมาประกอบถ้าไม่มีเหตุสงสัยว่าพยานดังกล่าวจะปรักปรำจำเลยจนเกินความจริง เพราะว่าพยานหลักฐานที่เป็นคำชักทอนั้นมีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดโดยตรง²⁹ (decomplice with witness)

ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy) มีการบัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร ซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ³⁰

- ต้องการการลงโทษต่อการวางแผนการ หรือการกระทำความผิดที่มีการวางแผนการล่วงหน้า
- ต้องการการลงโทษต่อกิจการหรือธุรกิจที่ผิดต่อกฎหมาย โดยมีการประกอบการร่วมกันในกลุ่มบุคคล และ
- ต้องการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในรูปขององค์กรที่ต้องการแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากการไม่ซื่อสัตย์ สุจริต จากการกระทำความผิด

²⁷ Lafave, Wayne R, Modern Criminal Law Cases, Comments and Questions, P.533.

²⁸ ประมูล สุวรรณศรี, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2525), หน้า 13.

²⁹ จรัญ ภักดีธนากุล, "สาระสำคัญของความผิดฐานสมคบ". วารสารข่าวเนติบัณฑิตยสภา. 5, (มกราคม, 2536), หน้า 4.

³⁰ Brickey, Kathleen F, A Treatise on the Criminal Liability of Corporations, Their Officers and Agents, (Illinois : Callaghan and Company, 1984), P.153.

ดังนั้น หลักเกณฑ์ในการฟ้องร้องและดำเนินคดี ผู้ร่วมสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมาย รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกา (Federal Criminal Conspiracy) มีองค์ประกอบ 4 ประการที่สำคัญ³¹ คือ

1. การตกลงกัน (Agreement)

กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ต้องพิสูจน์ถึงการตกลงกันโดยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่จะกระทำการมิชอบด้วยกฎหมายหรือกระทำการชอบด้วยกฎหมาย โดยใช้วิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งการตกลงกันนั้นไม่ได้กำหนดรูปแบบและวิธีการแต่อย่างใด เช่น วาจา ลายลักษณ์อักษร สัญญาณ หรือ สัญลักษณ์ เป็นต้น

2. วัตถุประสงค์ในการกระทำความผิด (Illegal Goal)

กล่าวคือ หลักการสมคบกันกระทำความผิดที่มีความผิดตามกฎหมายผู้สมคบกันกระทำความผิด จะต้องมียุทธประสงค์ของการกระทำที่ผิดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย จึงจะถือว่าการสมคบกันนั้นมีความผิดและลงโทษได้ ถ้าการสมคบกันนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำการในสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถือได้ว่าขาดองค์ประกอบในความผิดและไม่สามารถลงโทษผู้สมคบกันนั้นได้

3. เจตนาและการร่วมกระทำ (Intent and Participation)

เจ้าหน้าที่ต้องพิสูจน์ได้ว่าผู้สมคบกันกระทำความผิดมีเจตนาในการร่วมกันในการกระทำความผิดและสมัครใจที่จะร่วมกระทำความผิดนั้นด้วย โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงกรณีที่ว่า ผู้สมคบกันกระทำความผิดทราบถึงรายละเอียดของการตกลงกันอย่างละเอียดทั้งหมด เพียงแค่ผู้สมคบกันกระทำความผิดได้รู้ถึงการตกลงร่วมกันเพียงบางส่วน ถือได้ว่าเป็นพยานหลักฐานที่แสดงถึงผู้กระทำความผิดเป็นหนึ่งในสมาชิกของการร่วมสมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมาย

4. การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (Overt Act)

หลักการสมคบกันกระทำความผิดของรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาถือว่าการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการฟ้องร้อง และดำเนินคดีผู้สมคบกันกระทำความผิดและเป็นการแก้ไขข้อโต้แย้งที่ว่า ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด เป็นการลงโทษในชั้นของการตกลงใจร่วมกัน ซึ่งมีลักษณะเป็นอัตตวิสัย (Subjective) ในการกระทำความผิด เป็นต้น

3.2 หลักการสมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมายประเทศไทย

³¹ Scott, A Aftuck, Erica J. Dominitz and Stephanie A. Pickels, "Federal Criminal Conspiracy". American Criminal Law Review. 32, (1995), P. 382-390.

ประเทศไทยมีระบบกฎหมายประเภท ประมวลกฎหมาย (Code Law System) ซึ่งจัดอยู่ในระบบกฎหมายโรมานอ-เยอรมันนิค (Romano Germanic) โดยมีการบัญญัติกฎหมาย เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อบังคับใช้ โดยเฉพาะการจัดทำกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 อันเป็นประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรฉบับแรก ในรัชสมัยพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้มีการบัญญัติทฤษฎีการสมคบกันกระทำความผิด เป็นความผิดทางอาญาประเภทหนึ่งของผู้กระทำความผิดจะต้องมีความผิดและถูกลงโทษตามกฎหมาย

3.2.1 ความหมายของ "หลักการสมคบกันกระทำความผิด"

หลักการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy) หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปสมรู้กันเพื่อกระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งการสมรู้กันหมายถึง การตกลงกัน (Agreement) ระหว่างผู้สมคบกันกระทำความผิด³²

หลักการสมคบกันกระทำความผิด หมายถึง การแสดงออกซึ่งความตกลงจะกระทำความผิดร่วมกัน³³

หลักการสมคบกันกระทำความผิด หมายถึง กรณีที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงกันที่จะกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง³⁴

ดังนั้น สรุปได้ว่า หลักการสมคบกันกระทำความผิด หมายความว่า การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตกลงกันจะกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยกฎหมายถือว่าเป็นความผิดสำเร็จทันที แม้ผู้สมคบกันกระทำความผิดยังไม่ได้ลงมือกระทำความผิดตามที่ตกลงกันก็ตามและถือว่าเป็นความผิดสำเร็จในชั้นการตกลงใจร่วมกัน (Resolution) ก่อนขึ้นการเตรียมกระทำความผิด

3.2.2 โครงสร้างความผิดทางอาญากับหลักสมคบกันกระทำความผิด

ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้มีการนำทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาบังคับใช้ และบัญญัติเป็นความผิดประเภทหนึ่ง โดยมีองค์ประกอบ

³² ขุนจรรยาวิเศษและทองหล่อ บุญยนิษฐ์, หลักกฎหมายลักษณะอาญา. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดำรงธรรม, 2491), หน้า 28.

³³ จิตติ ติงศักดิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค 2 ตอนที่ 2 และภาค 3. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เนติบัณฑิตยสภา, 2513), หน้า 1519.

³⁴ หยุต แสงอุทัย, ประมวลกฎหมายอาญาภาคที่ 2 และ 3. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2515), หน้า 173.

ความผิดที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ³⁵

1. เกณฑ์ของการสมคบ คือ มีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. สมรู้กันเพื่อกระทำความผิด ซึ่งอาจเป็นการสมรู้กันมาแต่เดิมหรือสมรู้กันในขณะนั้น
3. ต้องแสดงออกและรับกันโดยกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงแต่ต่างคนต่างตั้งใจหรือต่างคนต่างทำ แต่บังเอิญร่วมกัน เข้าก็ไม่นับว่าเป็นการสมคบ

การสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา.ศ. 127 จำแนกได้เป็น 2 ประเภทที่สำคัญ คือ

1. สมคบกันเป็นการถาวร ได้แก่ สมคบกันเป็นช่องโจรผู้ร้าย กฎหมายลงโทษแม้ผู้สมคบกันกระทำความผิดยังไม่ได้ลงมือกระทำความผิดเพราะเป็นอันตรายต่อชุมชนอย่างมาก
2. สมคบกันเป็นการชั่วคราวคือ การที่มุ่งประสงค์จะกระทำผิดอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ

ในปัจจุบัน โครงสร้างความผิดทางอาญาของประเทศไทย ซึ่งอยู่ในระบบกฎหมายประเภทโรมาน-เยอรมันนิกที่มีการบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรนั้น มีโครงสร้างความผิดทางอาญาที่มีองค์ประกอบ 3 ประการที่สำคัญ³⁶ คือ

1. องค์ประกอบ (Tatbestandma"sigkeit)
คือ การบรรยายถึง ลักษณะของฐานความผิดอาญาตามลักษณะของความไม่ชอบ และความชั่วที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยแบ่งออกได้เป็น 2 ประการคือ
 - องค์ประกอบภายนอก เช่น ผู้กระทำ กรรมของการกระทำ ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล เป็นต้น และ
 - องค์ประกอบภายใน เช่น เจตนา ประมาท และ มูลเหตุซึ่งก่อกวนใจ เป็นต้น

2. ความผิด (Rechtswidrigkeit)
คือ การกระทำที่ควรลงโทษ ถ้าบทบัญญัติกฎหมายใดที่ให้อำนาจผู้กระทำสามารถกระทำได้ตามโครงสร้างความผิดทางอาญา ถือว่าผู้กระทำไม่มีความผิดแต่ประการใดเช่น ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68, 305, 329 และ 331 เป็นต้น

³⁵ ชูจรรยาวิเศษและทองหล่อ บุญยนิษฐ์, หลักกฎหมายลักษณะอาญา, หน้า 28.

³⁶ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 8-10.

3. ความชั่ว (Schuld)

คือ การกระทำที่สมควรถูกตำหนิโดยเป็นเรื่องของความรู้สึกผิดชอบของ ผู้กระทำ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ กล่าวคือ

- ไม่มีความชั่วเลย เช่น ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 65, 67, 73 และ 74
- มีความชั่วอย่างจำกัด เช่น ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 69 และ 75
- มีความชั่วที่บริบูรณ์ เช่น ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 76 เป็นต้น

การวินิจฉัยความผิดทางอาญา ตามโครงสร้างความผิดทางอาญาสาม ประการดังกล่าวข้างต้น จะต้องพิจารณาเป็นลำดับความคิดจากส่วนที่ 1 คือ องค์ประกอบไปยังส่วนที่ 2 คือ ความผิด และส่วนที่ 3 คือ ความชั่วตามลำดับ ซึ่ง ถ้าขาดส่วนใดส่วนหนึ่งแล้ว ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายถือว่า การกระทำนั้น มีอยู่ใน โครงสร้างความผิดทางอาญา ผู้กระทำจึงไม่ต้องถูกลงโทษตามกฎหมายแต่อย่างใด

ลักษณะการสมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา.ศ. 127

ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำผิดได้บัญญัติความหมายไว้ในมาตรา 6 ข้อ 8 โดยให้คำจำกัดความว่า "ถ้าบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปสมรู้ด้วยกัน เพื่อจะกระทำความผิด ท่านว่าคนเหล่านั้นสมคบกัน" ซึ่งการสมรู้ด้วยกัน คือ การตกลงกัน³⁷

การสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมายลักษณะอาญาได้บัญญัติเกี่ยวกับการ กระทำความผิดและการกำหนดโทษผู้สมคบกันกระทำความผิด ดังนี้คือ

1. สมคบกันเพื่อประทุษร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์ พระมวงกุญ ราชกุมาร ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ตามมาตรา 97
2. สมคบกันคิดการเพื่อจะกบฏตามมาตรา 102
3. สมคบกับรัฐบาลอื่นหรือคนใช้ของรัฐบาลอื่นเพื่อกบฏตามมาตรา 105
4. บุคคล 5 คนสมคบกันเพื่อจะกระทำความผิด แต่ส่วน 2-9 และเป็น ความผิดที่กำหนดโทษสูงกว่า 1 ปีขึ้นไปตามมาตรา 178 เป็นต้น

ลักษณะการสมคบกันกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

ในปัจจุบันทฤษฎีการสมคบกันกระทำความผิดได้บัญญัติเป็นการกระทำที่เป็น

³⁷ นายเชียง, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยตัวการผู้สมรู้ในคดีอาญา. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เคล็อนและเชียงเนติบัณฑิต, 2459), หน้า 26.

ความผิดทางอาญาในลักษณะความผิด ดังนี้คือ

1. ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐตามมาตรา 114 และมาตรา 120 ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐภายในตามมาตรา 114 มีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ ดังนี้คือ

องค์ประกอบภายนอกหรือในส่วนการกระทำ³⁸ คือ

ก. สะสมกำลังพลหรืออาวุธ ตระเตรียมการหรือสมคบกันเพื่อเป็นกบฏหรือ

ข. กระทำความผิดใด ๆ อันเป็นส่วนของแผนการเพื่อเป็นกบฏ หรือ

ค. ยยงราชผู้ให้ เป็นกบฏ หรือ

ง. รู้ว่ามีผู้จะเป็นกบฏ แล้วกระทำการใดอันเป็นช่วยปกปิดไว้

องค์ประกอบภายในหรือในส่วนของจิตใจ³⁹ คือ เจตนาธรรมดาตามมาตรา 59 วรรค 2 และยังต้องมีความรู้ข้อเท็จจริงว่าจะมีการกบฏ และมีเจตนาพิเศษหรือมูลเหตุจูงใจกระทำการดังกล่าวเพื่อเป็นกบฏ

การสมคบกันกระทำความผิดตามมาตรา 114 คือ การตกลงร่วมกันว่าจะ เป็นกบฏ แม้ยังไม่มีการตระเตรียมเพื่อเป็นกบฏก็เป็นความผิดโดยกฎหมายถือว่าเป็น ความผิดสำเร็จทันทีเมื่อได้มีการตกลงร่วมกันว่าจะ เป็นกบฏ⁴⁰

ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักรตามมาตรา 120 มี องค์ประกอบความผิดที่สำคัญ ดังนี้คือ

องค์ประกอบภายนอกหรือในส่วนของการกระทำ⁴¹ คือ คบคิดกับบุคคลซึ่ง กระทำการเพื่อประโยชน์ของรัฐต่างประเทศ

องค์ประกอบภายในหรือในส่วนของจิตใจ⁴² คือ เจตนาธรรมดาตาม มาตรา 59 วรรค 2 และมูลเหตุจูงใจ คือ ด้วยความประสงค์ที่จะก่อให้เกิดการ ดำเนินการรบต่อรัฐหรือในทางอื่นที่เป็นปรปักษ์ต่อรัฐ

การสมคบกันกระทำความผิดตามมาตรา 120 คือ การคบคิดหรือร่วมคิด

³⁸ หยุต แสงอุทัย, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520), หน้า 27-28.

³⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค 2 ตอนที่ 1. (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2536), หน้า 1120.

⁴⁰ สมชัย ทรัพย์วนิช, กฎหมายอาญาภาค 2. (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2525), หน้า 45.

⁴¹ หยุต แสงอุทัย, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 37.

⁴² จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค 2 ตอนที่ 1, หน้า 1140.

กับผู้อื่น เพื่อกระทำการอันเป็นประโยชน์ต่อรัฐต่างประเทศ เช่น การก่อให้เกิดการดำเนินการรบต่อรัฐหรือในทางอื่นที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐ อาทิเช่น ทำให้รัฐเสียดินแดน หรือทำให้เสียหายในทางทหาร หรือทางเศรษฐกิจ เป็นต้น⁴³

การคบคิดตามความหมายของมาตรา 120 คือ การกระทำที่เป็นกิริยาอาการของความผิดลักษณะสมคบกันกระทำความผิด เพราะเหตุที่ว่า คำแปลภาษาอังกฤษของ "การคบคิด" คือ "Conspire" ในประมวลกฎหมายอาญาและคำแปลภาษาอังกฤษของหลวงดุษฎีสาครย์บัญญัติไว้

ความผิดเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนตามมาตรา 210 มีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ ดังนี้คือ

องค์ประกอบภายนอกหรือส่วนของการกระทำคือสมคบกันตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป องค์ประกอบภายในหรือในส่วนของจิตใจ คือ เจตนาธรรมดาตามมาตรา 59 วรรค 2 และเจตนาพิเศษ คือ เพื่อกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งในภาค 2 ซึ่งมีกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป

การสมคบกันกระทำความผิดตามมาตรา 210 คือ การสมคบกันกระทำความผิดในฐานะเป็นช่องโหว่ ซึ่งโดยปกติการตกลงร่วมกัน กระทำความผิดยังไม่ถึงขั้นลงมือกระทำความผิด กฎหมายยังไม่กำหนดโทษแต่อย่างใด แต่การสมคบกันเป็นช่องโหว่ แม้ยังไม่ได้ลงมือกระทำความผิด ถือได้ว่าเป็นอันตรายแก่ความสงบเรียบร้อยสังคม กฎหมายจึงบัญญัติให้การสมคบเพื่อกระทำความผิดช่องโหว่เป็นความผิดสำเร็จทันทีตามกฎหมาย⁴⁴

ความผิดฐานเป็นช่องโหว่ ตามมาตรา 210 กฎหมายถือว่า เป็นความผิดสำเร็จทันทีที่ได้มีการสมคบกัน และเมื่อผู้สมคบกันกระทำความผิดได้ลงมือกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งในภาคที่ 2 และมีโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ถือว่า เป็นความผิดอีกฐานหนึ่งแยกออกจากความผิดที่สมคบกันเป็นช่องโหว่⁴⁵

⁴³ สุวัณชัย ใจหาญ, พล.ต.ต., คำอธิบายประมวลกฎหมายภาค 2, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2532), หน้า 52.

⁴⁴ พิพัฒน์ จักรางกูร, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิมพ์อักษร, 2536), หน้า 10-11.

⁴⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3201/2527 ได้พิพากษาว่า "ความผิดฐานเป็นช่องโหว่จะต้องมีบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ได้คบคิดประชุมหารือร่วมกันและตกลงกันที่จะกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในภาค 2 และความผิดนั้นมีกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป เมื่อได้ประชุมตกลงกันดังกล่าวแล้ว แม้จะยังมีไม่ได้ไปกระทำความผิดตามที่ตกลงไว้ ผู้ที่เข้าร่วมประชุมก็มีความผิดฐานเป็นช่องโหว่แล้ว หากมีผู้ที่เข้าร่วมประชุมคนใดคนหนึ่งไปกระทำความผิดตามที่ตกลงกันไว้ ก็เป็นความผิดชั้นอีกกระทงหนึ่งแยกออกจากความผิดเป็นช่องโหว่."

หลักเกณฑ์และข้อกำหนดเกี่ยวกับทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด

หลักการสมคบกันกระทำความผิดในประมวลกฎหมายอาญามีหลักเกณฑ์และข้อกำหนดตามบทบัญญัติกฎหมายที่สำคัญ คือ

1. หลักการสมคบกันกระทำความผิดมีการนำมาบังคับใช้กับความผิดอาญาบางประเภทเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นความผิดที่ร้ายแรงและกระทบถึงความสงบสุขของประชาชนเท่านั้น เช่น ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 114 มาตรา 120 และมาตรา 210

2. ระยะเวลาของการเข้าร่วมสมคบกันกระทำความผิด กฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาไว้ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้สมคบกันกระทำความผิดต้องเข้าร่วมสมคบกันก่อนที่ความผิดตามที่วัตถุประสงค์ของการสมคบกันสำเร็จลง

3. กรณีสามีและภรรยาได้สมคบกันเพื่อกระทำความผิดกฎหมายมิได้ถือว่าสามีและภรรยาเป็นบุคคลคนเดียวกัน เพราะฉะนั้น จึงมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดได้

4. นิติบุคคลสมคบกันกระทำความผิด ในกฎหมายไทยมิได้บัญญัติไว้โดยแจ้งชัด แต่ถ้าพิจารณาจากโครงสร้างความผิดทางอาญาจะพบว่า ความชั่ว ซึ่งเป็นส่วนที่ 3 นั้น บุคคลธรรมดาเท่านั้นที่มีความชั่วได้ นิติบุคคลไม่สามารถมีความชั่วได้ แต่อย่างไรก็ตาม แนวคำพิพากษาศาลฎีกาได้กำหนดว่า "ผู้แทนของนิติบุคคลแสดงเจตนาในอำนาจหน้าที่ของการดำเนินการของกิจการ ถือได้ว่า เจตนาอันผูกพันนิติบุคคล เพราะฉะนั้น นิติบุคคลจึงมีความผิดในทางอาญาได้"

5. การสมคบกันกระทำความผิด กฎหมายมิได้นำหลักกลืนกันของความผิด (Merger Doctrine) มาบังคับใช้ แต่ได้นำเรื่องการกระทำผิดกรรมเดียวต่อกฎหมายหลายบท (มาตรา 90) และการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน (มาตรา 91) มาบังคับใช้ ซึ่งในความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด กฎหมายได้พิจารณาในส่วนของการกระทำความผิดหลายกรรมหลายเจตนา เป็นการลงโทษผู้สมคบกันกระทำความผิดโดยถือว่าความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเป็นความผิดกระทงหนึ่ง และความผิดที่ได้กระทำตามที่ได้ตกลงร่วมกันเป็นความผิดอีกกระทงหนึ่ง แยกออกจากกัน

6. ความรับผิดของผู้ช่วยเหลือในการสมคบกันกระทำความผิด กฎหมายได้บัญญัติให้เป็นความผิดโดยเฉพาะ⁴⁶ เช่น

- การจัดหาที่ประชุมหรือที่พำนักให้แก่ช่องโจร
- ชักชวนบุคคลให้เข้ามาเป็นพรรคพวกช่องโจร
- อุปการะช่องโจรให้ทรัพย์หรือโดยประการอื่น หรือ
- ช่วยจำหน่ายทรัพย์ที่ช่องโจรโดยการกระทำความผิด

⁴⁶ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 212.

7. อายุความในการฟ้องร้องและการดำเนินคดีผู้สมคบกันกระทำความผิดกฎหมายกำหนดว่าถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดโดยนับตั้งแต่วันกระทำความผิด ถือว่าขาดอายุความ ซึ่งวันที่กระทำความผิด คือ วันที่ตกลงกันกระทำความผิด

8. ข้อจำกัดเกี่ยวกับระยะเวลาการสมคบกันกระทำความผิด กฎหมายถือว่า ระยะเวลาของการสมคบกันกระทำความผิดจำกัด เฉพาะเป็นความผิดตามวัตถุประสงค์ของการสมคบกันเท่านั้น

9. การถอนตัวจากการสมคบกันกระทำความผิด กฎหมายได้กำหนดการถอนตัวจากการกระทำความผิดไว้โดยเฉพาะคือ การยับยั้งหรือกลับใจในการกระทำความผิดในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 82 ซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องลงมือกระทำเรียบร้อยแล้ว โดยเป็นการกระทำในชั้นพยายามกระทำความผิดแล้ว เพราะฉะนั้น การถอนตัวจากการกระทำความผิดตามมาตรา 82 จึงไม่สามารถนำไปบังคับไว้กับความผิดการสมคบกันกระทำความผิดได้

10. พยานหลักฐานในการสมคบกันกระทำความผิด หลักการสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมายไทยนั้น สามารถรับฟังพยานบอกเล่าและพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณี ในการพิจารณาในชั้นศาลได้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127⁴⁷ และในปัจจุบัน การรับฟังพยานบอกเล่าและพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณี ยังสามารถรับฟังได้ในชั้นการพิจารณาของศาล แต่มีน้ำหนักความเชื่อถือน้อยกว่าพยานโดยตรง หรือประจักษ์พยานในความผิดอาญา⁴⁸

3.3 วิเคราะห์และเปรียบเทียบหลักการสมคบกันกระทำความผิดตามระบบกฎหมาย Common Law และกฎหมายประเทศไทย

หลักการสมคบกันกระทำความผิดในระบบ Common Law และกฎหมายไทย มีลักษณะความสัมพันธ์และความแตกต่าง ซึ่งมีลักษณะโดยประการสำคัญดังนี้คือ

1. ผู้สมคบกันกระทำผิดต้องมีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป จึงจะมีความผิดฐานสมคบกันกระทำผิดได้ตามกฎหมายซึ่งกฎหมาย Common Law และกฎหมายไทยมีลักษณะที่เหมือนกัน ยกเว้นความผิดฐานเป็นช่องโจร ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 210 ที่กฎหมายกำหนดให้มีบุคคลที่สมคบกันกระทำความผิดตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปมีความผิดฐานเป็นช่องโจร

2. หลักการสมคบกันกระทำความผิดในระบบ Common Law มีการบังคับ

⁴⁷ พระดุลยกรณัพิทกรณ์, กฎหมายลักษณะอาญาภาคปลาย.

(กรุงเทพมหานคร : 2494), หน้า 15.

⁴⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3069/2526 และ 2544/2530.

ใช้ในความผิดประเภทต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง แต่ในกฎหมายประเทศไทยมีการนำไปบังคับใช้ในความผิดที่แคบกว่าระบบ Common Law จะบังคับใช้เฉพาะความผิดที่ร้ายแรง และเป็นอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนเท่านั้น

3. ในระบบกฎหมาย Common Law ผู้สมคบกันกระทำความผิดไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมกระทำการตั้งแต่ได้เริ่มแรกที่มีการสมคบกัน เมื่อการตกลงกันได้ถูกกำหนดขึ้นแล้ว บุคคลใดได้เข้าร่วมหลังจากนั้น กฎหมายถือว่ามีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด แต่ในระบบกฎหมายของไทยมิได้กำหนดระยะเวลาการเข้าร่วมสมคบกันกระทำความผิดไว้อย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตาม ผู้สมคบกันกระทำความผิดจะต้องเข้าร่วมกระทำการ ก่อนที่ความผิดตามที่ได้ตกลงร่วมกันสำเร็จ จึงถือว่ามีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด

4. กรณีสามีและภรรยาได้สมคบกันกระทำความผิด ในระบบกฎหมาย Common Law ถือว่าไม่มีความผิดแต่ประการใด เพราะเหตุที่ว่า สามีและภรรยาเป็นบุคคลคนเดียวกัน แต่ในระบบกฎหมายไทยไม่ถือว่า สามีและภรรยาเป็นบุคคลคนเดียวกัน เพราะฉะนั้น จึงมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดได้ และในกรณีนิติบุคคลได้สมคบกันกระทำความผิด ในระบบกฎหมายของ Common Law ถือว่ามีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดได้ แต่ในกฎหมายของไทยถือว่านิติบุคคลไม่สามารถมีความผิดทางอาญาได้ เพราะขาดส่วนของความชั่วในโครงสร้างความผิดทางอาญา แต่อย่างไรก็ตาม ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาเป็นบรรทัดฐานว่านิติบุคคลอาจมีเจตนากระทำความผิดได้โดยผ่านผู้แทนของนิติบุคคลที่กระทำการแทนนิติบุคคล เพราะฉะนั้นนิติบุคคลจึงมีความผิดในฐานสมคบกันกระทำความผิดได้ เช่นเดียวกัน

5. ความรับผิดของผู้สมคบกันกระทำความผิดในระบบกฎหมาย Common Law กฎหมายถือว่าเป็นความผิดที่แยกต่างหากจากความผิดหลัก (Substantive Offense) ซึ่งผู้สมคบกันกระทำความผิดจะต้องมีความผิด 2 กระทั่ง คือ ความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดกระทางหนึ่ง และความผิดที่ได้กระทำตามที่ได้สมคบกันอีกกระทางหนึ่งเมื่อได้กระทำการสำเร็จ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับระบบกฎหมายของไทย โดยถือว่าเป็นการกระทำความผิดหลายกรรมหลายเจตนาตามมาตรา 91 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ผู้สมคบกันกระทำความผิดต้องรับผิดในความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดประกอบกับความผิดที่ได้กระทำการตามวัตถุประสงค์ของการตกลงกัน เช่นเดียวกับระบบกฎหมาย Common Law

6. ผู้ช่วยเหลือและให้ความสะดวก ในการสมคบกันกระทำความผิดในระบบกฎหมาย Common Law กำหนดไว้ว่า บุคคลนั้นมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด เช่นเดียวกับผู้สมคบกันกระทำความผิด แต่ในระบบกฎหมายของไทยได้บัญญัติการช่วยเหลือ และให้ความสะดวกในการสมคบกันกระทำความผิดไว้ต่างหาก

โดยแจ้งชัด ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 212.

7. การปลอมตัวสมคบกันกระทำความผิดโดยเจ้าหน้าที่ใน The Model Penal Code ประเทศสหรัฐอเมริกา ถือว่าบุคคลใดสมคบกันกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ที่ได้ปลอมตัวเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิด บุคคลนั้นมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดได้แต่ในระบบกฎหมายของไทยมิได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์การปลอมตัวสมคบกันกระทำความผิดโดยเจ้าหน้าที่ไว้โดยแจ้งชัด เพราะฉะนั้น ถ้าบุคคลใดได้สมคบกันกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปลอมตัว บุคคลนั้นไม่มีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด

8. ข้อจำกัดเกี่ยวกับระยะเวลาและอายุความของการสมคบกันกระทำความผิดในระบบกฎหมาย Common Law ถือว่าระยะเวลาของการสมคบกันกระทำความผิด คือ ระยะเวลาการสมคบกันเป็นความผิดจนถึงระยะเวลาที่การสมคบกันเสร็จเด็ดขาด และถือว่าอายุความในการฟ้องร้องและดำเนินคดีสิ้นสุดลงเมื่อมีการสมคบกันเสร็จเด็ดขาด แต่ในกฎหมายไทยได้จำกัดเฉพาะเป็นความผิดตามวัตถุประสงค์ที่ได้สมคบกัน และถือว่าถ้าไม่สามารถฟ้องและได้ตัวผู้สมคบกันกระทำความผิดมาซึ่งศาลภายในระยะเวลาที่บัญญัติไว้กฎหมาย โดยนับตั้งแต่วันที่กระทำความผิด เป็นอันว่าอายุความสิ้นสุดลง

9. การถอนตัวจากการกระทำความผิดในระบบกฎหมาย Common Law ถือว่า ผู้สมคบกันกระทำความผิดผู้ใดได้ถอนตัวจากการสมคบกันกระทำผิด ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ผู้นั้นไม่มีความผิดในการกระทำความผิด ที่ได้มีการลงมือกระทำความผิดตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตกลงกัน แต่ในระบบกฎหมายไทยมิได้มีการบัญญัติในเรื่องการถอนตัวจากการสมคบกันกระทำความผิดแต่อย่างใด ซึ่งการยับยั้งหรือกลับใจในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 82 นั้น ไม่สามารถนำมาบังคับไว้กับความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดได้ เพราะเหตุที่ว่ากรยับยั้งหรือกลับใจเป็นการลงมือกระทำความผิดในชั้นการตระเตรียมการกระทำความผิดแล้ว

10. พยานหลักฐานในการสมคบกันกระทำความผิด ในระบบกฎหมาย Common Law และกฎหมายไทยในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานในการสมคบกันกระทำความผิด มีลักษณะที่สัมพันธ์กัน กล่าวคือ สามารถรับฟังพยานบอกเล่า และพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณีลงโทษผู้สมคบกันกระทำความผิดได้

สรุปได้ว่า หลักเกณฑ์และข้อกำหนดในทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy) ในระบบกฎหมาย Common Law และระบบกฎหมายไทย ส่วนใหญ่มีลักษณะที่สัมพันธ์กัน มิได้มีการขัดแย้งในการบังคับใช้ ในประเด็นแห่ง

หลักเกณฑ์และข้อกำหนดที่สำคัญแต่ประการใด เพราะเหตุที่ว่า ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิดในระบบกฎหมายของไทย ได้รับอิทธิพลและแนวความคิดมาจาก ระบบกฎหมาย Common Law คือ ประเทศอังกฤษและระบบกฎหมายโรมาน-เยอร์มันนิค คือ ประเทศเยอรมัน ในการจัดทำกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญาที่บังคับใช้ในปัจจุบัน

3.4 ข้อดีและประโยชน์ของทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด

การนำทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด มาบังคับใช้ในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมสามารถก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ในการบังคับใช้กฎหมายได้เป็นอย่างดีสูง กล่าวคือ

ก. ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด สามารถพิสูจน์ความผิดและดำเนินคดีกับบุคคลที่เป็นหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ในปัจจุบันธุรกิจการค้าประเวณี สามารถแบ่งองค์กรอาชญากรรมได้ 2 ฝ่าย แยกออกจากกัน แต่มีลักษณะการติดต่อและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อแสวงหารายได้และผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีรูปแบบที่สำคัญคือ

ผู้ประกอบการฝ่ายจัดหา ←—————→ ผู้ประกอบการฝ่ายจัดค้า

ในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ตำรวจ) สามารถจับกุมและดำเนินคดีได้เฉพาะองค์กรอาชญากรรมฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น มิสามารถพิสูจน์ความผิดและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรอาชญากรรมทั้งสองฝ่ายได้ แต่เมื่อนำทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาบังคับใช้ย่อมสามารถพิสูจน์ความผิดและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ขององค์กรอาชญากรรมทั้งสองฝ่ายได้เป็นอย่างดี ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ตำรวจ) สามารถพิสูจน์ถึงการตกลงกันโดยผู้ประกอบการทั้งสองฝ่ายได้ ตามหลักสมคบกันกระทำความผิด ถือว่ามีความผิดสำเร็จทันทีในความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด ซึ่งรูปแบบของการตกลงกันกฎหมายมิได้กำหนดว่าจะต้องมีรูปแบบอย่างไร โดยกระทำในรูปแบบของวาจา ลายลักษณ์อักษร หรือสัญลักษณ์ก็ได้ เป็นต้น

ดังนั้น เมื่อมีการพิสูจน์ความผิดและดำเนินคดีกับหัวหน้าองค์กรขององค์กรอาชญากรรมในฝ่ายจัดหาและฝ่ายจัดค้าประเวณีได้นั้น ย่อมสามารถกำจัดธุรกิจการค้าประเวณีได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการควบคุมบงการ และอยู่เบื้องหลังในการกระทำความผิด

มากกว่าความผิดฐานอื่น ๆ ในกฎหมายอาญา คือ ความผิดทางอาญาตามมาตรการทางกฎหมาย โดยปกติได้ยึดหลักทฤษฎีเรื่อง การพยายามกระทำผิดเป็นหลักในการพิจารณา ซึ่งจะต้องมีการลงมือกระทำผิดเสียก่อนมิฉะนั้นไม่สามารถจับกุมและดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดได้ แต่ในทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำผิดได้ยึดหลักการตกลงกันระหว่างผู้ร่วมสมคบกันกระทำผิด เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณา เพราะฉะนั้น ถึงแม้ผู้ร่วมสมคบกันกระทำผิดเพียงแต่ตกลงร่วมกันในการกระทำผิดยังมีได้ลงมือกระทำผิด ถือได้ว่ามีความผิดสำเร็จทันทีในความผิดฐานสมคบกันกระทำผิด ซึ่งเป็นการเหมาะสมเป็นอย่างสูงในการบังคับใช้กับการประกอบอาชญากรรมในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม ซึ่งมีสมาชิกจำนวนมากมีโครงสร้างการควบคุมบังคับเป็นลำดับชั้น มีความรวดเร็วและวางแผนรูปแบบในการกระทำที่ซับซ้อน ซึ่งสามารถหลีกเลี่ยงจากการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายโดยปกติ ในการลงโทษโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ค. ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำผิด มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากความผิดฐานความพยายามกระทำผิด ซึ่งจะถูกกลืน (Merge) ไปกับความผิดสำเร็จ โดยความผิดฐานสมคบกันกระทำผิดถือว่า เป็นความผิดฐานหนึ่งแยกต่างหากจากความผิดที่ประสงค์จะลงมือกระทำผิด เช่น มีการสมคบกันเพื่อจะไปหลอกหลวงและชักชวนจะมีความผิดอีกฐานหนึ่ง แยกออกจากความผิดฐานสมคบกันกระทำผิด

ง. ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำผิด มีหลักเกณฑ์ในเรื่องพยานหลักฐานและวิธีพิจารณาที่แตกต่างจาก การดำเนินคดีอาญาความผิดอื่นเป็นอย่างมาก กล่าวคือ มีกฎเกณฑ์ในการยอมรับฟังพยานบอกเล่า และพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณีในการพิสูจน์ความผิดและดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดได้ แม้จะไม่มีพยานโดยตรงในการพิสูจน์ความผิดก็ตาม ประกอบกับวิธีการพิจารณาคดีการฟ้องร้องผู้สมคบกันกระทำผิด โจทก์ (อัยการ) สามารถฟ้องร้องที่ศาลใดก็ได้ที่เกิดการการกระทำ ความผิดฐานสมคบกัน และสามารถนำตัวผู้สมคบกันกระทำผิด ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมพิจารณาคดีในศาลที่ได้ฟ้องร้องดังกล่าวได้ซึ่งเป็นการเหมาะสมเป็นอย่างสูงในการนำหลักการสมคบกันกระทำผิดมาบังคับใช้โดยตรงแห่งคดีในการลงมือกระทำผิดนั้น สมาชิกขององค์กรจะไม่ทิ้งร่องรอยขององค์กรอาชญากรรม เพราะฉะนั้น การยอมรับพยานบอกเล่าและพยานพฤติเหตุแวดล้อมโดยถือว่า มีน้ำหนักและเชื่อถือได้นั้น ย่อมส่งผลต่อการฟ้องร้องและดำเนินคดีกับผู้ที่อยู่เบื้องหลังในการกระทำผิดและสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แต่อย่างไรก็ตาม การนำหลักสมคบกันกระทำผิดมาบังคับใช้ต่อความผิดเกี่ยวกับการแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากการค้าประเวณีนั้น ย่อมมีผลเสีย ที่สามารถกระทบกระเทือนต่อกระบวนการการพิจารณาคดีที่ข้อบด้วยกฎหมาย

ได้ กล่าวคือ ทฤษฎีหลักสมคบกันกระทำความผิดได้มีหลักเกณฑ์โดยยึดหลักการกระทำ ความผิดในชั้นการตกลงใจ เป็นสำคัญ ซึ่งผู้สมคบกันกระทำความผิดตั้งแต่สองคนขึ้นไป ได้ตกลงกันที่จะกระทำความผิด แม้จะยังมีได้ลงมือกระทำความผิดตามวัตถุประสงค์ที่ ได้ตกลงกัน ถือได้ว่าผู้สมคบกันกระทำความผิดดังกล่าวมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเสร็จเด็ดขาดทันทีภายหลังที่ได้ตกลงกัน ดังนั้นทฤษฎีหลักสมคบกันกระทำความผิดจึง เป็นมาตรการทางกฎหมายที่มีลักษณะทางอัตตวิสัยมากเกินไป ตลอดจน การบังคับใช้หลักสมคบกันกระทำความผิดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ตำรวจ) อาจจะมีการนำไปใช้บังคับและปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาที่บริสุทธิ์หรือถูกกลั่นแกล้ง จากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ประพฤติตนไม่ชอบด้วยกฎหมายได้

ดังนั้น การนำหลักสมคบกันกระทำความผิดมาบังคับใช้ต่อความผิดเกี่ยวกับการแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากการค้าประเวณีนั้น จึงควรต้องกำหนด มาตรการและวิธีการที่เป็นเครื่องมือ ในการป้องกันการกระทำโดยมิชอบของ เจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนประพฤติตนมิชอบด้วยกฎหมาย ในการคุ้มครองและป้องกัน ผู้ถูกกล่าวหา ผู้บริสุทธิ์ที่จะต้องได้รับผลร้ายและความเสียหายต่อการนำหลักสมคบกัน กระทำความผิดไปใช้บังคับ โดยมีรูปแบบและวิธีการที่สำคัญ กล่าวคือ ในกรณีที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ตำรวจ) จะมีการนำหลักสมคบกันกระทำความผิดไปบังคับใช้ หรือฟ้องร้องดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดนั้น จะต้องขออนุมัติและความยินยอมจาก หัวหน้าสถานีตำรวจ ในแต่ละสถานีที่มีอำนาจสูงสุด ในการควบคุมและสั่งการต่อ เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ตำรวจ) ในแต่ละสถานีประกอบกับสมควรให้มีพนักงานอัยการ เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการพิจารณาคำร้องขอ ในการบังคับใช้ทฤษฎีหลักสมคบกันกระทำความผิดร่วมกับหัวหน้าสถานีตำรวจด้วย เพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างมาตรการ ควบคุมหัวหน้าสถานีตำรวจ ซึ่งอาจจะมีการประพฤติตนมิชอบด้วยกฎหมายในการ กลั่นแกล้งผู้ถูกกล่าวหาที่บริสุทธิ์ และเป็นการป้องกันมิให้มีการช่วยเหลือและสนับสนุน ในการใช้หลักสมคบกันกระทำความผิด โดยพิจารณาจากองค์กรตำรวจเพียงองค์กร เดียวเท่านั้น ซึ่งเป็นการตรวจสอบภายในองค์กรของตนเป็นสำคัญ โดยให้พนักงาน สอบสวนที่มีตำแหน่งยศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป ทำคำขออนุมัติเป็นลายลักษณ์อักษร ในการขออนุญาตการนำหลักสมคบกันกระทำความผิดไปบังคับใช้ และปฏิบัติในการ ฟ้องร้องและดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดได้โดยมาตรการและวิธีการดังกล่าว เป็น หนทางที่สามารถใช้ในการป้องกันการนำหลักสมคบกันกระทำความผิด ไปบังคับใช้ต่อ การกระทำความผิดเกี่ยวกับการแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากการค้าประเวณี ได้อย่างถูกต้อง และก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ถูกกล่าวหาที่บริสุทธิ์ได้อย่างมี ประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล ตลอดจนการนำองค์กรอัยการในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญา เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาคำร้องขอ การนำหลักสมคบกันกระทำความผิดไปบังคับใช้ เป็นมาตรการควบคุมหัวหน้าสถานีตำรวจได้อีกระดับหนึ่ง เพื่อ วัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาที่บริสุทธิ์ ประกอบกับสามารถนำมาตราการ ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 ที่บัญญัติว่า

"ผู้ใดเป็นเจ้าของงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีหรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ" มาบังคับใช้ต่อหัวหน้าสถานีตำรวจ ย่อมถือได้ว่าเป็นมาตรการควบคุมหัวหน้าสถานีตำรวจที่ประพฤตินมิชอบด้วยกฎหมาย และเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาที่บริษัทสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีตามบทบัญญัติกฎหมาย เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของตนได้เช่นเดียวกัน

3.5 ทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (Overt Act Theory)

ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิดในประเทศอังกฤษ มิได้กำหนดให้มีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกในการฟ้องร้องและดำเนินคดี ผู้สมคบกันกระทำความผิดแต่อย่างใด ซึ่งแตกต่างจากทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้มีการพัฒนาหลักเกณฑ์ ทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก ประกอบกับการฟ้องร้องและดำเนินคดีต่อผู้สมคบกันกระทำความผิดในลักษณะความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้

3.5.1 ความหมายของ "การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก"

การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกหมายถึงการกระทำที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการสมคบกันกระทำความผิด ที่ผู้สมคบกันกระทำความผิดบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้กระทำการปรากฏออกมาภายหลังที่ได้มีการตกลงร่วมกันในการกระทำความผิด⁴⁰

ทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ถือได้ว่ามีความสำคัญในลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของการสมคบกันกระทำความผิด โดยมีการบัญญัติเป็นกฎหมายในการบังคับใช้ เพื่อกระทำการฟ้องร้องและดำเนินคดีต่อผู้สมคบกันกระทำความผิด อาทิเช่น

ก. หลักการสมคบกันกระทำความผิดในรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา (Federal Criminal Conspiracy) ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดว่าการฟ้องร้องและดำเนินคดี ผู้สมคบกันกระทำความผิดจะต้องมีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (Overt Act) เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบความผิด

ข. The Model Penal Code Section 5.03 Criminal Conspiracy (5) ได้กำหนดว่า "ไม่มีบุคคลใดที่ต้องถูกตัดสินในความผิดฐานสมคบ

⁴⁰Lafave, Wayne R, Modern Criminal Law Cases, Comments and Question, P.576-577.

กันกระทำความผิดอย่างน้อยที่สุดจะต้องมีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกประกอบ การกล่าวหาและพิสูจน์ถึงการกระทำของผู้สมคบกันกระทำความผิด"⁵⁰

ค. The Penal law of New York ได้กำหนดว่า "บุคคลใดไม่สมควรที่ถูกตัดสินและพิจารณาว่ามีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด ซึ่งอย่างน้อยที่สุดจะต้องมีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก ในการกล่าวหาและพิสูจน์ความผิด โดยเป็นการกระทำของผู้สมคบกันกระทำความผิดผู้ใดผู้หนึ่ง อันเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนต่อการสมคบกันกระทำความผิด"⁵¹

การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก จะต้องเป็นการกระทำของผู้สมคบกันกระทำความผิดของผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งต้องเป็นการกระทำที่เกิดขึ้น ภายหลังจากการตกลงกันแยกต่างหากจากการสมคบกันกระทำความผิด และกฎหมายถือว่าการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกนั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นความผิดในตัวเอง โดยเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายก็ได้⁵² เช่น ก. ข. และ ค. สมคบกันเพื่อจะไปปล้นธนาคาร หลังจากที่ได้มีการตกลงกันเรียบร้อยแล้ว ก. ได้ไปซื้อหน้ากากใช้ในการปล้น ซึ่งการซื้อหน้ากากนั้นถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก ในความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด⁵³

3.5.2 ข้อดีและประโยชน์ของทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก

การนำทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก มาใช้บังคับต่อความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด มีข้อดีและประโยชน์หลายประการ กล่าวคือ

ก. ทฤษฎีสมคบกันกระทำความผิดเป็นความผิดสำเร็จทันที เมื่อได้มีการตกลงกันโดยผู้สมคบ ซึ่งถือว่าเป็นความผิดในชั้นตกลงใจในการกระทำความผิด เพราะฉะนั้นจึงมีข้อโต้แย้งว่าเป็นการลงโทษในลักษณะอดีตวิสัยเท่านั้น เมื่อมีการนำทฤษฎีการกระทำปรากฏออกมาภายนอกมาบังคับใช้พิสูจน์การสมคบกันกระทำความผิดย่อมสามารถขจัดข้อโต้แย้งดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

ข. ทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก สามารถสร้าง ความ

⁵⁰ Johnson, Phillip E, Criminal Law. (Minnesota : West Publishing Co., 1975), P. 569.

⁵¹ The Penal Law of New York Section 105.20.

⁵² สุรพล ไตรเวทย์, "ความผิดฐานสมคบกับ Overt Act". วารสารป.ป.ส. (มีนาคม-สิงหาคม, 2535), หน้า 15.

⁵³ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, "การนำหลักความผิดฐานสมคบมาใช้ในประเทศไทย". วารสารป.ป.ส. 11 (มีนาคม-สิงหาคม 2537), หน้า 7.

เป็นธรรมให้แก่ผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ความผิดได้อย่างแจ่มชัดกล่าวคือการสมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมาย เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจับกุมและดำเนินคดี ผู้สมคบกันกระทำความผิดได้ทันทีหลังจากที่ได้มีการสมคบกันเสร็จเด็ดขาด เพราะฉะนั้น ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความประพฤติที่มิชอบ ย่อมสามารถกลั่นแกล้งและแจ้งข้อหาบุคคลที่ตนมิชอบให้มีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดได้ แต่ถ้ามีการนำทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกมาบังคับใช้ฟ้องร้อง และเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดแล้วนั้น ย่อมเกิดความไม่เป็นธรรมและพิสูจน์ถึงความผิดได้อย่างแจ่มชัดต่อผู้กระทำความผิด

ค. ทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก ก่อให้เกิดการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาคดีของศาลได้อย่างรวดเร็วและยุติธรรม กล่าวคือ การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกตามบทบัญญัติกฎหมายถือว่า เป็นพยานหลักฐาน ในการพิสูจน์ความผิดของการสมคบกันกระทำความผิดได้เป็นอย่างดี เพราะฉะนั้นเมื่อในการพิจารณาคดีในชั้นศาล โจทก์สามารถพิสูจน์ถึงการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกของผู้สมคบกันกระทำความผิดผู้ใดผู้หนึ่งต่อศาลได้อย่างแจ่มชัด ย่อมสามารถก่อให้เกิดการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาคดีได้อย่างเป็นธรรมและรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้กระทำความผิด

ง. ในทางปฏิบัติของพนักงานอัยการในการฟ้องร้อง และดำเนินคดี ผู้สมคบกันกระทำความผิดนั้น ในลักษณะความผิดบางประเภท เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดกฎหมายในประเทศสหรัฐอเมริกา มิได้กำหนดให้มีการพิสูจน์ถึงการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติของพนักงานอัยการในการฟ้องร้องและดำเนินคดี ผู้สมคบกันกระทำความผิดในชั้นพิจารณาของศาล ต้องมีการเตรียมการพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกเพื่อพิสูจน์มีน้ำหนักความเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นเมื่อมีข้อกำหนดให้การสมคบกันกระทำความผิดต้องมีการพิสูจน์ถึง การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกก็มีได้เป็นภาระและผลเสียต่อพนักงานอัยการ ในการฟ้องร้องและดำเนินคดีผู้สมคบกันกระทำความผิดแต่อย่างใด กลับทำให้การฟ้องร้องและดำเนินคดีมีสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น

จ. ทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก ก่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ การนำทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกมาบังคับใช้ในการพิสูจน์ความผิดของผู้สมคบกันกระทำความผิด ย่อมสามารถทำให้การพิจารณาคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดมีความเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยทำให้ความผิดฐานการสมคบกันกระทำความผิดมีผลในการปฏิบัติ และก่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างสูง

อย่างไรก็ตามระบบกฎหมายของไทย เกี่ยวกับการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกในความผิดการสมคบกันกระทำความผิด มิได้มีการบัญญัติเป็นกฎหมายและ

บังคับใช้ต่อการพิสูจน์ความผิดของผู้สมคบกันกระทำความผิดแต่อย่างใด

ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy Theory) เป็นมาตรการทางกฎหมาย ที่สามารถบังคับใช้ต่อการฟ้องร้องและดำเนินคดีกับการประกอบอาชญากรรมที่รุนแรงรวดเร็ว ตลอดจนมีความซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการประกอบอาชญากรรมในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อความปลอดภัยของสังคมและระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด เป็นมาตรการทางกฎหมายที่สามารถใช้บังคับกับความผิดในหลายลักษณะ โดยทั่วไปตามระบบกฎหมาย Common Law ซึ่งถือได้ว่าเป็นมาตรการทางกฎหมายที่สามารถนำมาบังคับใช้ต่อลักษณะฐานความผิดได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งรวมถึงการนำหลักสมคบกันกระทำความผิดมาบังคับใช้ต่อการกระทำความผิด เกี่ยวกับการแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากการค้าประเวณีด้วย โดยในมลรัฐแคลิฟอร์เนียประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการฟ้องร้องและดำเนินคดีผู้กระทำความผิด โดยการนำหลักสมคบกันกระทำความผิดมาฟ้องร้องและดำเนินคดีต่อผู้กระทำการค้าประเวณี⁵⁴ โดยศาลได้วินิจฉัยพิจารณาคดีโดยให้ความสำคัญในหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการนำหลักสมคบกันกระทำความผิดมาบังคับใช้ต่อความผิดเกี่ยวกับการแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากการค้าประเวณี โดยโจทก์จะต้องพิสูจน์ให้แจ้งชัดได้ว่าผู้สมคบกันกระทำความผิดได้มีเจตนาที่จะกระทำความผิดในระดับความรู้ได้ว่า การกระทำนั้นเป็นการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย ประกอบกับการพิสูจน์เจตนาของผู้กระทำความผิดนั้น โจทก์จะต้องนำพยานหลักฐานโดยตรงหรือพยานหลักฐานพหุติเหตุแวดล้อมกรณีแล้วแต่กรณี นำมาพิสูจน์เจตนาของผู้กระทำผิดต่อศาลได้อย่างแจ้งชัด ซึ่งถ้าโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงเจตนาที่แท้จริงของผู้กระทำความผิดและไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดต่อผู้กระทำความผิดได้แล้วนั้นการบังคับใช้กฎหมายมาตรการหลักสมคบกันกระทำความผิดย่อมไม่สามารถนำมาบังคับใช้ ต่อความผิดเกี่ยวกับการแสวงหารายได้และผลประโยชน์เกี่ยวกับการค้าประเวณีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับในปัจจุบันได้มีการนำทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิดบัญญัติไว้ในกฎหมาย โดยเฉพาะและมีการบังคับใช้กับความผิดอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการบัญญัติไว้ใน Racketeer Influenced and Corrupt Organization statue (RICO) และ Continuing Criminal Enterprise (CCE) เพื่อป้องกันและปราบปรามการประกอบอาชญากรรมในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ.

⁵⁴ Summary Position-People V. Lurla, 251 Cal. App. 2d 471 (Calif...1967), quoted in Kadish, Legalines Criminal Law. (California : 1976), P. 71.